

TEZĂUR LITURGIC
15 NOIEMBRIE
SF.IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF.MUCENICI
GURIE,SAMONA
SI AVIV
DE LA
EDESA SIRIEI

BELGRAD, 1977

Архимандрит ЈУСТИН Поповић

ЖИТИЈА СВЕТИХ

15. НОВЕМБАР

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА ГУРИЈА, САМОНА и АВИВА

КАДА Црква Божија беше страховито гоњена од властодржних слугу ђавољих, Диоклецијана и Максимијана, и као лађа витлана невољама по мору овога света, у то време близу града Едесе[1] живљаху у самоћи као у тихом пристаништу два побожна и врлинска мужа, Гурије и Самон. Одгајени у самом граду Едеси, они не хтедоше да живе у њему због вреве и безакоња градских, него, бежећи од света и световних неваљалстава, напустише град и, удаљујући се од незнабожних људи, приближаваху се Јединоме Богу верујући у Њега и служећи Му усрдно дан и ноћ у посту, молитвама и држању светих заповести Његових. И не само што они сами верно служаху Господу, него упућиваху на то и друге које могаху, и многе незнабошце одвраћаху од безбожног идолопоклонства и привођаху к истинитоме Богу. Дознавши за то представник римских царева, војвода Антонин, нареди да одмах

ухвате њих и све који следоваху њиховом учењу. Ухваћени од незнабожаца, исповедници Христови Гурије и Самон и с њима мноштво хришћана, бише држани под стражом за неко време. Затим их Антонин дозва преда се и нареди свима да се покоре царској наредби и принесу идолима жртву. Али ниједан не хте да буде одступник од Господа свога. Тада војвода нареди да их подвргну батинама. Но размисливши он смисли: да је боље прво наставнике придобити за идолопоклонство, па ће и остали лако поћи за њима. Са том намером он остави на истјазавање само предводнике Христова стада, Гурија и Самона, а остале изби, па пусти њиховим кућама правећи се милосрдан.

Призвавши преда се на суд два исповедника, Гурија и Самона, војвода им рече: Велики цареви наши наређују вам да одступите од хришћанске вере и поклоните се великоме богу Дију[2] и принесете му кад у храму његовом. – На то одговори Самон: Не дао Бог да ми одступимо од истините вере, због које очекујемо добити живот бесмртни; и ми се нећемо поклонити делу руку људских. – А војвода рече: Ви сте у сваком случају дужни извршити наређење царева. – Гурије одговори: Ми се никада нећемо одрећи свете и беспрекорне вере

наше, нити пристати на злу и пагубну вољу људску, него ми испуњујемо вољу Господа нашег који каже: Који год призна мене пред људима, признаћу и ја њега пред Оцем својим који је на небесима. А ко се одрече мене пред људима, одрећи ћу се и ја њега пред Оцем својим који је на небесима (Мт. 10, 32-33).

Тада им судија поче претити смрћу, ако се не покоре царској вољи. Но свети Самон му смело одговори: Мучитељу! испуњујући вољу Саздатеља нашег, ми нећемо умрети, него ћемо напротив живети вавек. А ако извршимо царско наређење, онда ћемо, и неубијени тобом, сами погинути. – Чувши то, војвода Антонин нареди да светитеље баце у мрачну тамницу.

У то време у Едесу допутова царски намесник Музоније, нарочито послан од незнабожних царева ради убијања хришћана. Он изведе из тамнице свете мученике Гурија и Самона, постави их преда се и рече им: Такво је наређење царева целе земље, да принесете вино и кад на олтар Дија. Ако пак не принесете, уморићу вас разним мукама: тело ваше батинама ћу издробити, за ноге и руке ћу вас обесити, све ћу вам згло[5]бове покидати; измислићу за вас нове и нечувене муке, које ви нећете моћи поднети. – На то одговори свети Самон: Ми се више бојимо црва неуспављивог и

огња неугасивог, приправљеног свима одступницима од Господа, него тих мука које ти наброја, јер Онај коме ми приносимо духовну жртву укрепиће нас у подношењу мука и учинити нас непобедивима; затим ће нас избавити из руку твојих, и настанити у светле обитељи где је обиталиште свих вечно радосних. Ми се дакле не бојимо твоје претње, јер се ти наоружаваш само против тела, али н[б]е можеш нашкодити души, која док живи у телу све се више очишћује и просвећује мукама задаваним телу. Јер уколико се наш спољашњи човек распада, утолико се унутрашњи обнавља сваки дан (2. Кор. 4, 16). Зато с трпљењем да трчимо у битку која нам је одређена (Јевр. 12, 1). Намесник опет рече: Оставите безумље своје, послушајте савет мој, и одступивши од заблуде своје извршите царско наређење, јер нећете бити у стању претрпети муке које сам вам припремио. – Свети Гурије одговори: Ми нисмо у заблуди, као што ти мислиш, и нећемо послушати безумни савет твој, нити ћемо се потчинити царској вољи у овој ствари. Ми нећемо бити тако малодушни и безумни, те да се уплашимо твојих мука, и тиме разгњевимо Господа нашег. Ми се дакле нећемо уплашити, јер смо слуге Онога који, јављајући на нама богатство доброте Своје, положи душу Своју за

нас. Зар нисмо дужни и ми стајати за Њега противу греха све до саме крви? Стојмо чврсто, укрепљавани Христом Исусом! стојмо непоколебљиви при свима вражјим нападима лукавим! стојмо док не сатремо врага који устаје на нас!

Видећи их непоколебиве у вери, мучитељ прибеже мучењу: нареди те обесише светитеље свезавши руку једнога за руку другога и привезавши им за ноге тежак камен; и тако они висијаху трпећи од девет сати пре подне до два сата по подне. За то време намесник обављаше суд над другима. После тога он упита свете мученике, пристају ли да се покоре царском наређењу, па да их ослободи мука. Али они неизменљиво продужише исповедати истиниту веру. Тада мучитељ заповеди да их одреше и вргну у тамницу крајње ужасну, у коју нити светлост дана икада продираше, нити ветар наилажаше. У такој тамници они провелише од првог августа до деветог новембра; са ногама забијеним у класе они, трпећи глад и жеђ, благодараху Бога.

После тако тешког и дугог тамновања, они бише поново изведени на суд пред царског намесника. Свети Гурије беше једва жив, изнурен од страшног тамновања, и од велике глади и жеђи; а свети Самон изгледаше крепак.

Намесник их упита: Није ли вам досадило толико тамновање, и не изменисте ли своје окамењено срце, да бисте послушали здрави савет и указали поштовање боговима нашим, и тако се ослободили садашњег тешког положаја? – Светитељи одговорише: Што ти раније говорасмо, то и сада говоримо: нећемо одступити од Господа нашег Исуса Христа, а ти нас мучи како хоћеш.

Тада мучитељ нареди да светог Гурија као болеснога одведу у тамницу, не желећи га мучити болесна, да не би ускорио његову смрт, и тако изгуби могућност да га приволи на своје многобожачко безбожје. Светог пак Самона нареди да обесе за једну ногу главачке, а да му за другу ногу привежу тешко гвожђе. У таквом положају он проведе од осам сати пре подне до три сата после подне. Присутни војници, из сажалења према страдалцу, саветоваху му молећи га да се покори царевом наређењу и ослободи себе страшне муке. Но он им ништа не одговараше већ гледајући к небу мољаше се Богу из дубине срца, и опомињаше се Његових од памтивека чудеса и говораше: Господе Боже мој, без Твоје воље ниједна птица не пада у мрежу (ср. Мт.10, 29); Ти си срцу Давидовом дао простора у тескоби (ср. Пс. 4, 2), и пророка Данила показао јачим од лавова, и тројици

Младића даровао победу над мучитељем и пламеном; – Ти и сада Господе, знајући немоћ природе наше, погледај борбу која се води против нас: јер се враг упорно труди да отргне од Тебе дело руку Твојих и да га лиши славе што је у Тебе; и погледавши на нас милосрдним оком Својим, сачувај у нама неугасиви светилник заповести Твојих, светлошћу Својом исправи стопе наше, и удостој нас наслађивати се блаженством Твојим, јер си благословен кроза све векове. Амин.

Док се страдалац тако мољаше, један брзописац записиваше речи његове. Затим намесник нареди да одвежу Самона. Но одвезан, он не могаше стајати на ногама, пошто му зглобови у коленима и куковима беху изашли из својих места. Тада мучитељ нареди те мученика узеше и однесоше у тамницу и положише поред светог Гурија.

Петнаестог новембра намесник Музоније устаде у појање петлова, и крену у палату у којој је обављао суђење, пред њим иђаху свећеносци и оружјеносци, и са великом охолошћу седе на судишту, наредивши да доведу преда њ Гурија и Самона. Свети Самон иђаше између два војника, ослањајући се на њих обема рукама и храмајући, пошто му ноге беху истргнуте из зглобова док је висио обешен. Светог пак Гурија

ношаху, пошто он уопште није могао ходити, јер му ноге, држане стегнуте у кладама, бежу све у ранама и иструлеле. Погледавши на њих, намесник им поче говорити: Имали сте доста времена за размишљање шта је боље за вас да изаберете: живот или смрт. Зато ми сада реците, шта сте доконали? Јесу ли вам додијале досадашње муке и јесте ли намислили да извршите царско наређење, еда бисте оставши у животу уживали блага овога света?

– На то одговорише светитељи: Размислили смо и изабрали смо оно што ће нам бити на корист: изабрали смо примити смрт Христа ради а одбацити живот у сујетном свету. Јер нама је доста и прошавше време у које смо се нагледали угасиве светлости дана, а сада душа наша жели да пређе ка незалазном дану.

– Намесник рече: Тешко је мојим ушима да слушају ваше огавне речи. Ево, ја вам укратко дајем користан савет: положите, тамјан на олтар Дија, па идите својим кућама. А ако не положите, онда ћу одмах наредити да вам се одсеку главе. – Светитељи одговорише: Нису потребне многе речи; ето, ми смо пред тобом; што желиш чинити, чини без одлагања, јер ми нећемо престати тврдити да смо слуге Јединога Бога, Господа нашег Исуса Христа, и Њему се Јединоме поклањамо а идолопоклонство

одбацујемо.

Тада намесник изрече пресуду да они буду посечени мачем. Чувши то, светитељи се обрадоваше великом радошћу што ће се ускоро разрешити од тела и поћи ка многожељеном Господу своме. Намесник нареди целату да мученике натовари на кола, да их изведе далеко ван града и тамо посече. И светитељи бише извезени из града на северну капију, тајно од грађана, пошто у то време сви спаваху дубоким сном. А када их довезоше на гору звану Ветилавикла, у околини Едесе, војници се зауставише и наредише целату да мученике посече. Скинути с кола, мученици измолише мало времена за молитву. И пошто се усрдно помолише, они напослетку рекоше: Боже и Оче Господе нашег Исуса Христа, прими у миру душе наше! – Онда обраћајући се целату, свети Самон рече: Изврши што ти је наређено. – И приклонивши под мач свете главе, они бише посечени у освитак дана; и тако завршише течење своје. Верници пак, дознавши за кончину светих мученика, одоше и узеше света тела њихова и сахранише их чесно.^[3]

Након доста година незнабожни цар Ликиније,^[4] одвојивши се од Константина Великог, дође у Никомидију и подиже гоњење на хришћане, нарушујући на тај начин уговор који

је склопио са њим Константин Велики. Јер удајући за Ликинија своју сестру и одређујући га себи за сацара у римској држави, Константин склопи са њим овакав споразум: да Ликиније, иако је незнабожац по вери, не угњетава хришћане, него да препусти свакоме живети по својој вери и држати се неометано своје вере. Но Ликиније, не држећи се тога споразума, устаде на хришћане у источним покрајинама и огромно мноштво хришћана предаваше смрти на разне начине. У то време у горе споменутом граду Едеси, у коме раније пострадаше свети мученици Гурије и Самон, живљаше један ђакон, по имену Авив. Ходећи по целој граду из куће у кућу, ђакон Авив учаше људе светој вери и сокољаше их да јуначки исповедају Христа. Својом проповеђу ђакон Авив многе незнабошце обраћаше ка Христу, а верне саветоваше да живе богоугодно. Сазнавши за то, градоначелник писа цару Ликинију, извештавајући га о Авиву да он сав град Едесу напуни хришћанском заблудом. При томе градоначелник питаше цара шта он у том погледу наређује. Уствари, Ликиније писа цару ради тога, да би од цара добио право да мучи хришћане, пошто му још не беше наређено да хришћанима чини ма какво зло. Цар одмах одговори Ликинију да Авива казни смрћу.

Добивши од цара такво наређење, Ликиније нареди да пронађу ђакона Авива и приведу на мучење. У то пак време Авив са мајком и рођацима својим живљаше у једном крају града у непознатој кући, старајући се много о распрострањењу свете вере, коју шираше тајно онде где није могао ширити јавно. Док војници тражаху блаженог Авива по целоме граду, он дознаде за то, и уместо да се сакрије он изиђе из куће јавно и крену да пронађе војнике који су га тражили, да би им се сам предао у руке. Сревши на једном месту војеноначалника по имену Теотекна, он му рече: Ево онога кога тражите: јер ја сам Авив, за кога вам је наређено да га пронађете. Узмите ме дакле и водите к ономе који вас је послао. – А Теотекн, кротко погледавши на њега, рече: Још нико не зна да си ми се пријавио: о човече, иди од мене и сакриј се, да те неко од војника не би видео и ухватио. – Авив одговори: Ако ме ти не узмеш, ја ћу онда сам поћи и јавити се градоначелнику, и исповедити Христа мог пред царевима и владарима.

Чувши то, Теотекн, га одведе к Ликинију. Овај га у пита за порекло и име. Светитељ пре свега изјави да је хришћанин; затим каза своје име и рече да је из села које се зове Телсеј. Ликиније га примораваше да принесе жртву идолима, и

пашташе се да га или милом или силом одврати од Христа и приволи на идолопоклонство. Али он, непоколебив као стуб и тврд као камен, остаде чврст у вери Христовој. Пошто не узможе да га речима приволи на своје незнабожје, мучитељ га стаде приморавати на то делом: нареди да га обесе, па да му тело стружу железним ноктима. После тога му опет саветоваше да се поклони идолима и принесе тамјан на олтар незнабожачких богова. Но светитељ јуначки одговараше: Ништа ме неће одвојити од Бога мог, па макар ме стављао на хиљаде и хиљаде најљућих мука. – Мучитељ га упита: Каква је вама хришћанима корист од тих мука које трпите за Бога вашег; и каква вам је добит од тога што се тела ваша парчају на комаде, и ви добровољно избирате себи горку смрт? – Мученик одговори: Када би ти, мучитељу, пожелео да истински пригрлиш наду у обећане нам од Бога Нашег награде, онда би ти без икакве сумње рекао оно што и апостол Господњи некада: Страдања садашњег времена нису ништа према слави која ће нам се јавити (Рм. 8, 18). – Мучитељ се насмеја на ове мученикове речи кар на безумне, мада сам безуман и бедан. Затим видећи да не може сјајнога страдалца одвратити од Јединог Истинитог Бога, он га осуди на спаљење у огњу.

Изван града би наложен велики огањ, и мученика поведоше на губилиште. Мученик иђаше радујући се што ће бити жртва Богу. За њим иђаше његова мајка и сродници; он их тешаше и саветоваше да не тугују због њега него да се радују што он одлази Христу и што ће Њега молити за њих. Када стигоше до ломаче, мученик се помоли Богу, даде последњи целив мајци својој и свима познаницима, уђе у пламен, и одмах предаде дух свој Господу. А када се угаси огањ, мајка са осталим верницима нађе тело светог сина свог неповређено од огња, узе га, помаза миром и сузама и сахрани поред гроба раније пострадалих светих мученика Гурија и Самона, јер и свети Авив пострада у исти дан у који пострадаше и ови свети мученици само пре доста година.[5]

Када престаде гоњење и православна вера блисташе, хришћани саградише цркву у име ова три света мученика, и у њој положише у једном кивоту свете мошти њихове, које точе исцељења болеснима и творе миoga чудеса. Од њих ми ћемо споменути само једно преславно чудо. Једном крену са истока на грчко царство незнабожни варварски народ који живљаше у близини Персије, зван Еталити[6] и освојивши и опленивши многе градове стиже до саме Едесе, са намером да град заузме и разруши, као што

поруши и остале градове. А грчки цареви желећи да заштите град од непријатеља и да га ослободе опсаде, скуташе мноштво својих војника и послаше Едеси у помоћ. Ушавши у Едесу, грчка војска остаде у граду доста времена штитећи га од варвара. Беше у грчкој војсци један војник, пореклом Гот.[7] Деси се да он у Едеси становао у дому неке целомудрене удовице, по имену Софије, која имађаше јединицу кћер Ефимију, коју она чуваше као зеницу ока, учећи је чувању девствености, благим наравима и страху Божјем. Софија се стараше да своју кћер сакрије од људских очију, пошто беше веома лепа; и држаше је у нарочитој одаји, да је мушко око не би видело. У току свог дугог борављења у дому ове удовице догоди се да Гот једном виде девојчицу Ефимију.

Задивљен њеном лепотом, он се запали силном страшћу према њој, и непрестано размишљаше на који би је начин преластио. Приступивши њеној мајци он је поче молити да му своју кћер да за жену, а несрећник имађаше у завичају свом и жену и децу, но он то сакри, и прављаше се нежењен, да би добио оно што жели. Ипак га мајка одби, говорећи: Нећу дати једину кћер своју у туђу земљу; ти си човек дошљак, одвешћеш моју кћер у своју земљу, а без ње ја ћу силно туговати, јер друге деце немам којима би

се могла тешити у удовиштву своме; само њу имам, и не могу ти је дати, јер не могу да живим не видећи лице њено. – Гот се разјари и поче јој опасно претити; и говораше јој: Ако ми не даш своју кћер, онда се ја нећу иселити из твоје куће док не наведем на тебе многа зла и не ринем те у крајњу муку. Јер ја сам војник, и лако ми је да ти учиним пакост какву хоћу. – Но удовица, иако беше сама и не имађаше никога који би јој притекао у помоћ, ипак му неустрашиво одговараше и супроћаше му се.

После тога војник је опет час љубазно мољаше час беснијаше, покушавајући да је или молбама или претњама приволи да му она да своју кћер за жену. И тако јој он досађиваше за све време док становаше у њеној кући. Нуђаше он њој и неке поклоне, јер не беше сиромаш; куповаше њој и кћери њеној златне наките и скупоцене хаљине, да би добио оно што жели. Но удовица поклоне не примаше и од њега се склањаше, а кћер своју веома брижљиво скриваше да је овај безаконик не види. Једном му она рече: Чула сам да у постојбини својој имаш жену и децу. – А он, сав обузет жељом за девојком и немајући страха Божијег, стаде се клети и преклињати, говорећи: Никада се женио нисам, и хоћу да твоју кћер имам за жену и начиним је господарицом над свим имањем својим које

поседујем у домовини својој. – Удовица Софија поверова, најзад, овом лажљивом војнику, усвоји његову молбу, окружену безбројним заклетвама и преклињањима, и пристаде да му да своју кћер Ефимију. И подигавши руке к Богу она рече: Владико Господе, Ти си Отац сиротама и Судија удовама; погледај милостивно на створење Твоје, и не остави ову девојку која ступа у брак са непознатим човеком. Не презри сиротињство моје и не остави ме беспомоћном, јер уздајући се у Твој благи промисао ја дајем своју убогу кћер човеку странцу и Тебе имам за сведока и јемца његових заклетава и обећања. И девојка би удата за тога Гота, и по закљученом браку они живљаху мирно. Ефимија затрудне, и пре но што се она породи непријатељи одступише од града празни, јер не моглоше освојити град, пошто грчка војска што беше у граду јуначки брањаше градске бедеме и вођаше с непријатељима велику борбу. Но нарочито заштићаваху град молитве светих мученика: Гурија, Самона и Авива. Када непријатељи одступише, грчки војници су се морали вратити својим кућама. Тако се и онај Гот спремао да се врати у своју постојбину. Мајка неутешно ридаше због растанка са својом ћерком, и покушаваше да је узме од Гота, не дајући му да је води у туђу земљу. Али не могаше раскинути

брачни савез, потврђен законом. И када лукави зет већ хтеде да крене са супругом на пут, Софија одведе њега и своју кћер у цркву светих мученика: Гурија, Самона и Авива, постави их пред кивот светих мученика, и рече зету: Ја ти нећу поверити своју кћер, ако ми не даш као јемце ове свеце који су пострадали за Христа: стога се ухвати За свети кивот њихов и закуни ми се, да мојој кћери нећеш учинити никакво зло него ћеш је чувати са доличном љубављу и поштовањем. – А Гот, сматрајући то за ситницу, одмах се без икаквог страха ухвати за чесни кивот светих мученика и рече: Из ваших руку, светитељи, примам ову девојку, и вас узимам за јемце и сведоке њеној мајци, да никакво зло нећу учинити овој мојој супрузи, нити ћу је икада увредити, него ћу је чувати с љубављу и поштовати је до краја.

Тако говораше Гот, па се безаконик још и Богом куну јаше, не помишљајући нити се бојећи да ће му Бог, Господ освете, узвратити по делима његовим и погубити га за неваљалство његово. А мајка, саслушавши заклетву свога зета, са вапајем рече светим мученицима: Вама после Бога, о свети мученици, поверавам своју кћер, и преко вас је предајем овом страном човеку. Пошто се тако помолише, они дадоше један другоме целив љубави, и растадоше се: удовица

Софија врати се кући својој, а Гот са Ефимијом крену на пут. При томе он отпусти роба кога је имао код себе, да се за ову тајну не би сазнало у кући његовој.

Када они, прешавши сав пут,стигоше у постојбину Гота и већ беху близу његове куће, он са страшном свирепошћу насрну на жену своју Ефимију као непријатељ: заборавивши љубав према њој и пренебрегавши заклетве, он скиде с ње скупоцене хаљине и златне наките, и обуче је у бедне дроњке као заробљеницу и робињу, и извукавши мач запрети јој говорећи: Ако хоћеш да останеш у животу онда, ушавши у мој дом, никоме не говори ништа о ономе што је било међу нама, него реци да си заробљеница, јер у дому свом ја имам жену и децу; ти пак буди мојој жени робиња и покуравај јој се у свему као својој госпођи. А ако објавиш њој, или коме од мојих сродника кажеш, да сам се оженио тобом, онда ћеш овај мач угледати у грлу свом и умрећеш.

Видећи да је обманута и изиграна од овог злог варварина, и чувши претњу његову, Ефимија се уплаши и рече му: Је ли то љубав твоја? је ли то испуњење обећања твојих? такве ли су заклетве твоје? и таква ли беше намера твоја, да мене, супругу твоју, начиниш заробљеницом, и слободнакињу робињом? Тебе ради ја оставих

своју мајку, сроднике и отаџбину, и прилепих се теби недицемерном љубављу, верујући речима твојим које си потврдио заклетвама. А ти ми мржњом узвраћаш за љубав, и место мужа и пријатеља постао си ми варварин, непријатељ и мучитељ, који ме је завео у туђу земљу да ме погуби.

Рекавши то она подиже очи своје к небу и уздиже руке, па уздишући из дубине срца и горко плачући и ридајући она Завапи к Богу: Боже родитеља мојих, погледај на невољу моју, чуј уздисање моје, услиши глас молитве моје! Види шта ради са мном овај кривоклетник, и избави ме од ових зала молитвама светих угодника Твојих који пострадаше за Тебе. О, свети мученици: Гурије, Самоне и Авиве! вас призивам сада: помозите ми, упала сам у неочекивану опасност, јер, уздајући се у вас, ја пођох са овим Готом; стога му ви одмаздите за мене, и избавите ме из ове невоље.

Док она тако горко ридаше и тајно се у срцу мољаше Богу, они уђоше у дом Гота. А жена Гота, угледавши Ефимију и видевши лепоту лица њена, узнемири се од љубоморе, јер посумња да је муж њен био у недозвољеним односима са њом, и питаше мужа: Ко је ова девојка, и откуда си је довео? – А он одговараше: То је заробљеница; довео сам је из Едесе да ти

буде робиња. – Жена рече: Красота лица њенога показује да је она не робиња него слободњакиња. – Муж одговори: Иако у својој земљи она беше слободњакиња, као што то показује лице њено, ипак је сада она твоја робиња.

Ефимија, не смејући од страха ништа говорити, ћуташе, и повињаваше се жени Готовој служећи јој као робиња госпођи својој; и не знађаше шта да ради, да би се избавила од зала у која је запала. И живљаше она обављајући службу робиње, свагда имајући на уму свете мученике и са сузама вапијући к њима: Похитајте помоћи мени, слушкињи вашој, о светитељи! похитајте указати ми милост и обратити пажњу на срамоту и превару које доживех. – Госпођа пак њена, осећајући у срцу љубомору према њој, беше сурова и немилосрдна према њој; наређиваше јој да обавља најтеже послове, и мучаше је на разне начине. Но најгоре беше то што она никада није хтела да говори с њом; усто Ефимија не знађаше готски језик, и не могаше госпођи својој казати о себи ништа; а бојаше се и Гота да је не убије, ако би што испричала госпођи о себи.

После извесног времена жена Гота примети да је Ефимија грудна. То још више распали њену љубомору, и она стаде свој разјарени бес искаљивати на Ефимији: наређиваше јој да ради

најмучније и најцрње послове, хотећи је на тај начин уморити. А када дође време Ефимија роди мушко дете које у лицу потпуно личаше на Гота, који му стварно и беше отац. А жена Гота, видећи да дете по свему личи на њенога мужа, испуни се страховитог гњева и стаде смишљати како да убије то дете. И она рече мужу: Узалуд одричеш да ниси познао ову девојку, јер ово њено дете, које је потпуна слика твоја, јасно обелодањује и доказује да си му ти отац. – Гот опет стаде одрицати то, говорећи: То није истина, ја никад нисам познао њу. Ти имаш власти над њом, и што хоћеш чини са њом, јер она је заробљеница и робиња твоја.

Тада ова зла жена намисли да отрује дете. Након мало времена она спреми смртоносни отров, одасла мајку од куће на неки посао; и кад дете остаде само она му сасу отров у уста, и дете одмах умре. А кад се мајка врати с посла и виде мртво дете, испуни се неисказане жалости и срце јој се кидаше од силне туге за дететом. Незнађаше она од чега јој је дете тако изненада умрло, јер никога не беше у соби када господарица сасу детету отров у уста. Но спремајући дете за сахрану, Ефимија угледа где из уста детету тече отров, и она се опомену да јој је госпођа једном претила како ће и њу и дете њено убити. И би јој јасно ко је виновник смрти

њенога детета, али она ћуташе пошто није смела говорити ништа. Узевши мало вуне она обриса њоме отров који тецијаше из детињих уста, и ту вуну сакри код себе, не обелодањујући ту тајну никоме. И дете би сахрањено.

Након неколико дана Гот позва пријатеље своје на вечеру, и Ефимија служаше око трпезе. Када дође време да чашу принесе госпођи, Ефимија онда, желећи сазнати да ли је дете њено умрло стварно отровано од стране госпође, узе ону вуну којом обриса уста своме детету, кришом је окваси у напитку, па Извади и исцеди у чашу, и принесе ту чашу госпођи својој. Ова, не знајући ништа, испи чашу, и на тај начин зло њено сручи се на њену главу: јер те ноћи она изненада умре, и тако упаде у јаму коју сама беше ископала. А када ујутру Гот устаде, он угледа своју жену мртву, и њега спопаде ужас због изненадне смрти њене; сав се дом испуни плача, и слеглоше се сви рођаци, пријатељи и суседи, и плакаху за њом. Затим начинивши раскошан мртвачки сандук, положише покојницу у сандук, и свечано сахранише.

Када после сахране минуше седам дана, рођаци покојнице сетише се девојке доведене из Едесе и говораху: Нико други није крив за изненадну смрт наше рођаке него једино та заробљеница, која стално беше непријатељски расположена

према њој. – И тако сви устадоше на Ефимију, и хтедоше је предати царском намеснику на суд, да мукама изнуди од ње признање, на који је начин она уморила своју госпођу. Али пошто у то време намесник не беше дома, они променише своју намеру и решише да Ефимију сахране живу поред мртве покојнице. И откопавши покојничин гроб они положише Ефимију поред њеног леша који је смрдио, киптео црвима и распадао се, да је уморе насилном смрћу; затим доваљаше велики камен на гроб и поставише стражаре.

Ко може исказати тадашњу муку Ефимијину, њен јад, њену уплашеност и трепет, њен страх и ужас, ридање и плач? Нека сваки само представи себи страх и ужас и муку живог човека, сахрањеног у гробу поред смрдљивог леша: страх од мртваца, смрад од леша, таму и тескобу гробну, црве одасвуд, живу смрт, и неисказано мучење. Налазећи се у такој крајњој тескоби, Ефимија у тузи срца свесрдно завапи к Богу из гроба, као некада пророк Јона из утробе кита, и мољаше се говорећи: Господе Боже Сила, Ти седиш на херувимима и надгледаш бездне! Ти видиш тугу срца мога и тескобу у мрачном и смрдљивом гробу овом; Ти знаш да сам имена Твога ради била удата за безаконог Гота, који се именом Твојим клео када ме је узимао; стога се

смилуј на мене ради светог имена Твог. Ти убијаш и оживљујеш, низводиш у пакао и изводиш:[8] избави ме од горке смрти ове, и изведи из гроба овога, као из пакла, јер си силан и мртве васкрсавати, – утолико пре можеш извести из чељусту смрти мене живу која се налазим на домаку смрти. Помилуј ме, Владико, ради светих мученика: Гурија, Самона и Авива, чије си проливање крви за Тебе и смрт примио као чисту жртву. О, свети мученици! вас мајци мојој одреди за јемце непријатељ мој, – стога ме ви сада спасите!

Док се она у патњи душе своје тако мољаше, где, њој се Јавише три лучезарна мужа који сијаху као три сунца, – свети мученици: Гурије, Самон и Авив, и тог тренутка нестаде у гробу смрада, и Ефимија осети диван силан мирис који се лио из јавивших се светих мученика. И свети мученици јој рекоше: „Буди храбра, кћери, и не бој се, брзо ћеш бити спасена“. Када свеци то рекоше, облажени се срце Ефимијино и од пресветле појаве светих и од утешних речи њихових; и испунивши се радости она се занесе и заспа слатким сном. У време тога сна она би узета из гроба невидљивом и свемоћном силом Божјом и за један час пренета у Едесу, у цркву светих мученика: Гурија, Самона и Авива, и положена крај чесног кивота њиховог. А беше ноћ када

Ефимија би пренета, и у цркви се вршаше уобичајено јутарње богослужење. Пробудивши се из сна, она опет угледа свете мученике који јој говораху: „Радуј се, кћери, и познај где си сада; ето ми испунисмо што обећасмо; иди дакле с миром к својој мајци“. – Рекавши то, они постадоше невидљиви.

Ефимија уставши погледаше око себе где се то она налази. Угледавши зидове цркве, иконе, свеће и чесни кивот светих Мученика, и притом чувши певање клирика она се убеди да се налази у Едеси, у цркви својих јемаца, светих страдалника Христових: Гурија, Самона и Авива. Тада се она испуни неизрециве радости и веселости, и грлећи с љубављу кивот светих Мученика, са сузама узношаше благодарност Богу и светитељима Његовим за толику указану јој милост. У благодарењу свом она говораше: Бог наш на небу и на земљи, све што хтеде створи (Псал. 113, 11): посла с неба, и спасе ме. Благословен си Господе, који спасаваш оне који се надају у Тебе: вечером долази плач, а јутром радост (Псал. 29, 6).

Када она са радосним сузама говораше то и много друго, чу њене речи и плакање презвитер, па јој приђе и питаше је: Ко си ти, и због чега тако плачеш? – Она му стаде причати све подробно: како ју је мајка дала Готу крај кивота

светих Мученика, шта је све доживела од тог кривоклетника, како је јуче била жива закопана у гроб, како јој се у време молитве јавише свети Мученици и за један час је пренеше из Готске земље у ову њихову цркву. – Слушајући то презвитер се запрепасти дивећи се великој сили Божјој. Но ипак, не хотећи да потпуно верује свему што она говораше, он је упита: А ко је мати твоја? – И сазнавши да је удовица Софија њена мати, презвитер одмах посла по матер, позивајући је да дође у цркву. Мајка, не знајући ништа, дође одмах; и угледавши своју кћер где стоји поред чесног кивота светих Мученика, обучену у бедне дроњке, она се запрепасти од тако неочекиваног призора, па јој притрча, и загрливши је плакаше. Плакаше и Ефимија; и од плача не могаху проговорити ни речи. Затим, стишавши не брзо своје сузно ридање, мајка упита Ефимију: Како си се обрела овде, кћери моја слатка, и због чега си одевена у те јадне рите? – Ефимија јој онда исприча све потанко: како пострада у туђој земљи од неваљалог мужа, како је била жива закопана у гроб, и чудесно спасена и пренесена од стране јавивших јој се светих мученика: Гурија, Самона и Авива. Слушајући све то, мајци се топљаше срце од жалости. А и сви који се деоише у храму, слушајући Ефимијино казивање, дивљаху се

веома, и слављаху свемоћну силу Божију и милост. Мајка пак, павши пред кивот светих Мученика, громким гласом узношаше благодарење Богу и светитељима Његовим. И проведоше оне сав тај дан у цркви молећи се и благодарећи Богу, и с љубављу и усрђем грлећи и целивајући кивот светих Мученика. И касно увече мајка узе кћер своју и с радошћу оде кући својој славећи Бога.

Сутрадан се глас о овоме чуду пронесе по целој граду; и одасвуд се стицаху у кућу удовичину њени рођаци и суседи, и са страхом се дивљаху ономе што им Ефимија казиваше. И сви слављаху име Господње, и величаху и хваљаху помоћ светих Мученика.

Софија са својом ћерком провођаше богоугодно остале дане свога живота, причајући свима о сили Божјој коју Бог милостиво показа на њима. Ефимија говораше: Десница Господња даје силу (Пс. 117, 16), десница Господња пренесе ме од Гота у Едесу: Нећу умрети, него ћу жива бити, и казивати дела Господња (Пс. 117, 17).

Кривоклетнику пак Готу Бог одмазди на следећи начин.

После извесног времена онај исти незнабожни народ који раније ратова против Грка, удружи се с Персијанцима, и опет крену на Грчку земљу, и покушаваше да заузме град Едесу. Због тога

грчки цареви опет послаше војску у Едесу да брани град. Са том војском дође и онај Гот који лукавством и преваром узе од Софије кћер Ефимију. Он ништа знао није о чуду које се десило, и сматрао је да је Ефимија умрла, закопана жива у гроб са мртвом женом његовом. Зато он без смућености оде код Софије као код своје таште. А она, видевши га где долази, сакри Ефимију у унутрашње собе, а њега прими као свог зета, правећи се да се радује његовом доласку. Затим позвавши своје рођаке и суседе она поче у њиховом присуству питати Гота, говорећи: Како с Богом путовасте одавде? не разболе ли се моја кћи путем, пошто је била у другом стању и како се породи? Ја сам много туговала због ње: бојала сам се да јој се онако бременитој не деси на путу неко зло. – Он одговори: Ради молитава твојих Бог нам поможе, те отпутовасмо без тешкоћа; кћи је твоја здрава, родила је синчића. Она те много поздравља. И да нисам изненада пошао на овај пут, пошто са њом хитно позван, твоја би кћер дошла са мном и с дететом код тебе, да ти приреди радост. Уосталом, она ће доћи у згодније време.

Чувши овакве речи, Софија се запали праведним гњевом због лажи овог злог човека, и раздирући хаљине своје она громко повика:

Лажове! препредењаче и убицо! где си денуо моју кћер? – И рекавши то, она изведе Ефимију из унутрашњих одељења, постави је пред Гота и упита га: Познајеш ли ову девојку? ко је она? знаш ли где си је закопао, кривоклетниче, И предао је смрти, незакониче? – А он, чувши ове речи и угледавши Ефимију, задрхта, изгуби глас, и не могаше уста отворити ни реч изговорити, као да је сав умро. Тада га присутни Софијини рођаци и суседи узеше и у собу чврсто затворише, и остадоше пред вратима чувајући стражу. Мајка пак и ћерка позваше писара који записа све што им се догодило, не пропустивши ништа из тог предивног чуда, па отидоше к епископу тога града, блаженом Евлогију, и предадоше му то писаније. Притом га обавестише да је код њих дошао тај зли и препредени Гот. Прочитавши писаније, епископ одмах узе свој клир и оде к војводи, старешини над дошавшом грчком војском, и нареди да се пред војводом прочита писаније, уручено му од удовице и њене кћери, у коме подробно беше описано то предивно чудо светих Мученика. Војвода, пажљиво саслушавши читање описа, загтрепасти се дивећи се преславном чуду; а и сви што беху с њим напунише се страха. Војвода одмах нареди да Гота доведу преда њ. А позвана би и удовица Софија са њеном ћерком

Ефимијом. И нареди војвода да се ова повест прочита громко да сви чују. Јер се у дворишту војводином беше сабрало мноштво народа, људи и жена. По прочитању писанија војвода упита Гота, је ли истина то што је написано и прочитано. Гот одговори да је истина и да ту нема ничег лажног. Тада му војвода рече: Бедниче! убицо! како се ниси побојао Бога и страшног суда Његовог? И како се ниси уплашио заклетве коју си дао крај кивота светих Мученика, које си учинио јемцима и сведоцима својих обећања? Зашто се ниси сажалио на девојку коју си преластио својим лукавством? Зато прими казну коју си делима својим заслужио.

Рекавши то, војвода одмах нареди да се Готу одсече глава, а тело његово спали у огњу.

Међутим богољубиви епископ усрдно моли војводу да не погубљује Гота него да га помилује в остави у животу, да би он прославио величину Божију. Но војвода одговори епископу: Бојим се да помилујем човека који је учинио толики злочин, да не бих разгњевио свете Мученике, које увреди овај кривоклетник.

И Гот би посечен по наређењу војводе. На молбу пак епископа, тело његово не би предато огњу него у земљу погребено. Такву одмазду доживе овај бедни човек. А Бог се прослави у

светитељима Својим. Њему и од нас грешних нека буде слава, част и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

НАПОМЕНЕ:

[1]Едеса – град у Македонији.

[2]Диј или Јупитер, по веровању незнабожаца Римљана, највећи међу боговима и отац богова.

[3]Свети мученици пострадали између 293. и 306. године.

[4]Ликиније – управљао Источном половином царевине од 307. до 324. године.

[5]Свети Авив пострадао 322. године.

[6]Еталити – тако се називало племе Хуна који су живели у данашњој Мерви и Авганистану.

[7]Готи – најисточније и многобројно Германско племе које је живело на придунавским равницама.

[8]Ове су речи узете из: 1. Цар. 2, 6.

